Vztahy v Boží Trojici, Filioque a predikátová logika

PhDr. Mgr. Jeroným Klimeš, Ph.D. 2025-12-07,
nedokončená verze z 2025-12-22
Počet normovaných stran: 23,2 Počet znaků: 41708

Nevěřícím lidem hlava nebere, jak kvůli »jednomu slovu s příklonkou« může vzniknout válka. Ano, a ne jedna. Filio-que v latině znamená doslova „i Syna“ a je to součást křesťanského Kréda čili takového pregnantního shrnutí křesťanské víry, které se opakuje každou neděli při mši: „Duch svatý z Otce i Syna vychází.“ Dnes je situace jiná. Filioque už nikoho nezajímá. Třeba já jsem o tom uvažoval nějak hlouběji naposledy někdy před 40 lety. Ani laická teologie nezahálela a pokročila o mílový krok vpřed. Například v mém rodném Vlachově Březí, když tam ještě chodili nějací lidé do kostela, se v zadních lavicích vyznávalo, že „Duch sv. s Otcem i Synem vychází...“. Předpokládám, že mí zbožní krajané chtěli říci, že ti tři se už jako skoro vůbec nehádají...

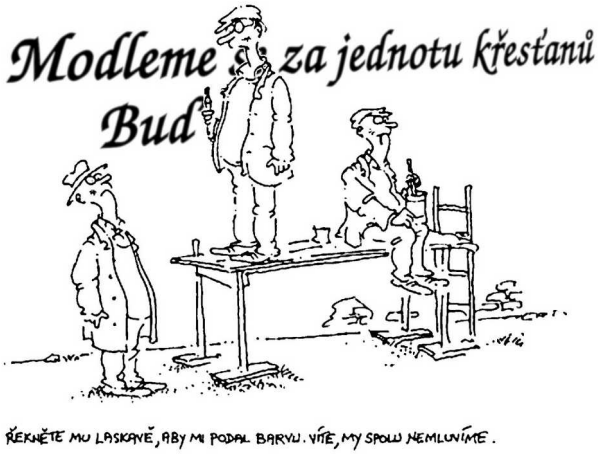

Co je to vlastně vycházení?

To je to, co právě nikdo neví. Křesťané vědí jen, co to není. „Vycházení“ je slovo vytažené z Evangelií. Ježíš říká (J 16,28): „***Vyšel*** *jsem od Otce* a přišel jsem na svět. Teď svět opouštím a navracím se k Otci.“ Takže ***vycházení*** je divnoslovo označující přesněji nedefinovaný vztah mezi Otcem a Synem. Ví se, že to není příčinný vztah a není to ani zdánlivý vztah. Na obě tyto krajnosti církev reagovala velmi alergicky.

Zdánlivý vztah se zakládá na faktu, že jedna a ta samá věc může vypadat z různých stran velmi rozdílně. Takže tento názor říkal, že jeden Bůh se jednou nazývá Otcem, když je vnímán jako stvořitel, pak Syn, pokud je to vykupitel, a když neviditelně působí ve světě, pak mu říkáme Duch sv. Můžeme si to představit jako optickou iluzi od japonského umělce Shigeo Fukuda zvanou Přídavek, Encore [2]:

Jeden objekt a tři pohledy na něj – klavírista, houslista a cosi

Názor, že stejně iluzorní je i rozdíl mezi třemi Božskými osobami, byl rozhodně odmítnutý, jakkoli se nabízí jako lákavé, jednoduché vysvětlení trinitární otázky.

Jenže stejně vehementně byl odmítnut i názor jakékoli kauzality nebo postupného tvoření mezi Božskými osobami. Například že by Otec vytvořil Duchu sv. (v hebrejštině je totiž Ruach ha kodeš ženského rodu), a pak společně po nějakém čase by ti dva porodili Syna. Nebo naopak že na počátku byl Otec, ten po čase stvořil Syna a pak ti dva společně po čase vytvořili Ducha sv. Tedy něco podobného jako byla idea Demiurga. To měl být bůh druhé kategorie určený na špinavé práce, například aby stvořil tento bídný svět. To tedy také neprošlo.

Každý, kdo se dnes snaží definovat vycházení, se musí vyhnout těmto zavrženým krajním názorům. Z kauzality tam zůstala jen implikace či snad nějaká existenční závislost: Jestliže existuje Syn, pak musí existovat Otec. Když existuje Duch, pak musí existovat Otec ap., ale popírá se jakákoli časová prodleva. Všechny tři osoby existují společně od počátku věků a sdílejí jednu podstatu – nejsou to oddělené bytosti. Ze zdánlivého rozdílu zůstal požadavek, aby to byl ***jeden*** Bůh, který má několik samostatných osob. Asi jako dívka na obrázku. To je Henselovic dcera. Jen se tak nějak stalo, že má dvě hlavy - Abigail a Brittany Hensel [3], jež obě samostatně myslí a jednají. Jako ony jsou dvě osoby s jedním tělem, tak Bůh jsou tři osoby s jednou Boží podstatou:

Rodiče Henselovi mají jednu dceru se dvěma osobami

Původně jednovaječná dvojčata v nitroděložním vývoji natolik srostla, že jsou dnes jednou bytostí, jednou lidskou podstatou se dvěma osobami. Sdílená lidská podstata je patrná z faktů: Když přijde jedna osoba, tak přijde i druhá osoba. Když jedna zemře, zemře i druhá. Když se jim narodí syn, bude to syn obou osob, obě budou matkou tohoto syna. Z pohledu biologie ale syn bude mít pouze jednu matku, protože obě mají stejné DNA.

Pro úplnost dodejme, že existují děti se dvěma DNA. Ty pak mohou mít dvě matky i dva otce, ale to je otázka chimérismu, mozaicismu či tzv. Blaschkových linií. Ale to je něco jiného, o tom se v rámci teologie uvažuje jen v otázce panenského početí P. Marie, např. https://klimes.mysteria.cz/clanky/teologie/kristus/ poznámka k str. 52, popř. https://www.klimes.us/media/jan_cerny_chimerismus.mp3

Více k těmto dvojčatům viz ještě poznámka v příloze.

Řečeno terminologií predikátové logiky, vycházení je nějaká relace, která není reflexivní (osoba nemůže vyjít sama ze sebe), není kauzální (jedna osoba netvoří druhou) a není jen iluzorní, viz obrázek klavíristy a houslisty výše. Co to je, nikdo neví, jak už bylo řečeno. Z hlediska logiky jsou toto výchozí premisy, axiomy. V teologii se jim říká dogmata, protože sv. Tomáš Akvinský buduje teologii jako axiomatickou vědu, což vysvětluje na začátku své Summy theologické, kde jen místo moderního slova axiomy používá slovo zásady/principia [1; I q. 1 a. 2].

Když budete vyzvídat další detaily, tak my věřící pravda ještě obvykle vyrukujeme se slovem *tajemství* (mystérium), které ale říká jen to, že nic víc už nevíme. Ať tak nebo onak, je otázkou dalších generací, jakým významem toto divnoslovo „vycházení“ ještě naplní.

Kde se vzalo sousloví „Duch sv.“

Sousloví „Duch sv.“ je překlad semitského či hebrejského רוּחַ הַקֹּדֶשׁ [ruach ha kodeš]. Ten termín prakticky ve Starém zákoně nenajdete, protože v židovském písemnictví začal být populární až za dob Krista, tedy dávno poté, co byla napsaná poslední řádka Starého Zákona. Na rozdíl od češtiny neobsahuje přídavné jméno „svatý“, ale doslovný překlad tohoto opisného jména Boha by byl pomocí dvou podstatných jmen a druhým pádem: „Duch toho Svatého“ či ještě víc praštěně řečeno „Duch toho Svaťocha“. „Tím Svatým“ je míněn Hospodin, a to bez rozlišení, jestli jen Otec nebo celá Trojice (to je záležitost jen křesťanství, židovství Trojici nezná).

Samotné slovo רוּחַ [ruach] je většinou ženského rodu a původně označovalo „vítr“ a následně „dech“, tedy nejzákladnější a nejnápadnější projev života. Jinými slovy Duch sv. je projevem života Boha.

Přičemž život definoval Aristoteles pomocí toho, čemu dnešní psychologie říká kauzální atribuce změny či pohybu. Definice tedy praví, že *život je pohyb či změna vycházející z daného organismu*. Například pohyb míče pochází z fotbalistovy nohy, takže z vnější příčiny, proto míč nepovažujeme za živého tvora. Pohyb fotbalistovy nohy, ale vychází z fotbalisty samotného, proto jej považujeme za živou bytost. Růst či dech jsou té pohyby či změny vycházející z daného organismu, ergo dle definice jsou projevem života.

Jaké všechny vztahy mezi Božími osobami se v Novém zákoně objevují?

Církev se snaží uchopit podstatu vycházení božských osob jednak vnitřním citem, čili odborně řečeno prožívanou vírou jednotlivých věřících, a dále hloubáním v textech Písma. Celé učení o Trojici je založeno na postřehu, že výroky Ježíše ohledně sebe, Otce a Ducha vykazují určitou stabilitu. Tyto zákonitosti církevní myslitelé vyextrahovali a vzniklo učení o Trojici.

Východní církve jsou t.č. přesvědčeny o tomto modelu vycházení mezi Božskými osobami:

Z Otce vyšel Syn.

Z Otce vyšel Duch sv.

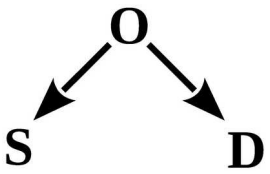

Západní církve jsou přesvědčeny modelu:
Z Otce vyšel Syn.
Z Otce i Syna vyšel Duch sv., popřípadě výše diskutovaná varianta, že z Otce vyšel a Syn ho poslal, tedy že posílání je též druh vycházení či obecně vztahu mezi osobami Trojice.

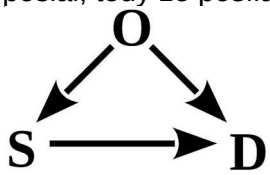

Oba modely jsou poměrně jednoduché. Když si totiž projdete vypsané verše z Nového zákona, tak vidíte, že v textu je těch relací mezi Božskými osobami mnohem víc a jsou do nich zahrnuty ještě církev a nějaké příbytky.

Tyto výroky si prohlédněte v příloze. Jsou tam vypsané s doslovným otrockým překladem z hebrejštiny. Je to kostrbaté, ale žádné slovo oproti originálu nepřebývá, ani nechybí, a je zachován slovosled a pokud možno i pády, předložky a další detaily. Nemusíte mít obavy, že si překladatel přilepil k textu nějaké dodatky a své fantazie.

Je nápadné, že téměř všechny tyto výroky pocházejí z pera evangelisty a apoštola Jana. Není divné, že kromě křtu by si Matouš s Petrem(*) žádného podobného výroku nevšimli, nebo jej nezaznamenali, nebo jej nepovažovali za hodného zaznamenání? Odpověď máme z jejich jejich úst (J 16,18): אֵינֶנּוּ מְבִינִים מַה הוּא מְדַבֵּר! [ejnenu mevinim ma hu medaber] „Nerozumíme, co on mluví.“ Apoštol Jan byl dost možná jediný z apoštolů, kdo stačil sledovat smysl Ježíšova vyprávění při poslední večeři.

(*) Evangelista Marek byl především žák a průvodce sv. Petra. Tedy Markovo evangelium je především evangelium apoštola Petra, který zřejmě sám číst a psát neuměl, pokud se to nenaučil v pozdním věku.

V textu Evangelií se objevují následující relace, které týkají vyjmenovaných Božských osob, světa, církve a jakýchsi příbytků:

– vycházení: Týká se Syna i Ducha sv. z Otce.

Vycházení Ducha ze Syna sice není nikde verbálně zmíněno, ale gesto popsané ve verši J 20,22 je naproti tomu výmluvné až dost: „A když to řekl, **dýchl** na ně a řekl jim: ‚**Přijměte** Ducha/Dech toho Svatého.‘“ To je ale plně v souladu s hebrejskou etymologií: „Na své učedníky *dýchám dech* toho Svatého, totiž svého Otce, který je ve mně a já v něm. Ten Boží Dech ze mě *vychází* na učedníky.“ Jinými slovy pravdivá relace je: Duch sv. vyšel od Otce a při křtu sestoupil na Syna a ten jej před svým odchodem k Otci poslal čili vydechl dále na učedníky. Na církev sestoupil Duch od Otce skrze Syna.

– rození, přijímaní těla/lidské přirozenosti: Syna, ne Ducha, což je asi totožné jako:
– posílání Syna Otcem do světa. To je vratná operace, protože následuje:
– přicházení/opouštění vůči světu – Syn přišel/opustil, což je zjevně totéž jako:
– kráčení Syna ze světa k Otci
– sestupování Ducha na Ježíše při křtu
– posílání Ducha církvi od Otce ale ústy Syna, popř. jeho jménem (mocí). To je zřejmě nevratná operace. Duch církvi nebude odebrán, naopak skrze něho se naplňuje Ježíšův výrok, že my jsme v Ježíši a jeho Otci a oni naopak v nás (J 14,23). Seslání Ducha církvi představuje inkludování učeníků do Kristova těla/organismu, který už Ducha obdržel při křtu. Výrok „Slovo se stalo tělem“ se realizovalo ve třech narůstajících krocích: Napřed Ježíšovo početí z Ducha či jeho stínu, pak křest Ježíšův a napotřetí rozšíření tohoto těla na celou církev při Letnicích.

– vytváření příbytků Synem pro církev u Otce: podmíněno odchodem Syna ze světa k Otci, což možná je jen dokončení či realizace předchozího kroku.

Poznámka pro nevěřící

Chápu, že pro nevěřící je taková práce s textem těžko uvěřitelná, protože tyto výroky se dají vysvětlovat mnoha způsoby. V praxi to znamenalo, že se scházeli věřící po skupinkách a povídali si o těchto větách, a pospolu vznikal pomalu jakýsi kolektivní konsensus – jejich víra, jak budou nadále tyto věty interpretovat. Ta se na koncilech a synodách všelijak upevňovala, až se vyprofilovalo Vyznání víry a další dogmata, které jsou

pak závazná pro celou církev. Pokud k takové dohodě nedojde, zůstávají tyto návrhy ve vzduchu bez potvrzení Církví. Vřava okolo Filioque naznačuje, že je to dost možná (částečně) nepřesná formulace, která volá po upřesnění, a proto je pro církev obtížně stravitelná, reaguje na ni alergicky.

Tím prubířským kamenem, zde totiž není logická neprůstřelnost argumentace, která ani u otázek víry být nemůže, ale experimentálně pozorovatelný fakt, že církev, coby živý organismus, čili tělo Kristovo, dané výroky vstřebala a identifikovala se s nimi. To se jen tak nějakému výroku nepodaří. To, že tento styl myšlení nepřipadá nevěřícím přesvědčivý, je v tomto kontextu irelevantní. Je to přeci otázka víry, tedy vnitřní záležitost církve, do které nevěřícím vcelku nic není.

Vratný versus nevratný úkon

Ve vývojové psychologii řešil Jean Piaget otázku tzv. vratných a kruhových operací, úkonů. Kdy dítě pochopí, že může televizi zapnout a vypnout, nebo kapesní nůž otevřít a zavřít pomocí pojistky. To je vratná operace a nejen dítě, ale i dospělý má tendenci dělat tyto úkony nějakou dobu dokolečka, když je pochopí, aby si je osvojil. Naproti tomu existují operace nevratné. Nevratná operace je třeba uvaření vajíčka, rozbití hrnku, vypuštění nevhodných fotografií na sociální síť, potrat ap.

Neviděl jsem, že by teologie řešila vratnost vztahů v Trojici, při tom zřetelně jedna operace je v rámci probíraných vratná, a to poslání do světa. Syn byl Otcem poslán do světa a vrátil se k němu. Navíc poslaní či seslání Ducha církvi je podmíněno kráčením (návratem) Syna k Otci.

Sestupování Ducha na Ježíše při křtu

Hlavní pozornost musíme věnovat Matoušově verzi (Mt 3,16). Sice je napsaná zcela obyčejnými slovy, přesto obsahuje neobvyklé sousloví: נִפְתְּחוּ **לוֹ** הַשָּׁמַיִם [**niftechu <u>lo</u>** ha šamajim] „**byla <u>mu</u> otevřena** nebesa“. Matouš mohl použít aktivní tvar: „Otevřela se nebesa.“ Stejně tak i zájmeno „mu“ není zdaleka automatické, proto nese nějaký význam.

U Ježíše navíc vidíme, že po emocionálních událostech má vždy sklon být sám (Mk 6,31). I zde po křtu vcelku záhy se jde postit na poušť. To vše naznačuje, že křest v Jordánu byl osobně pro Ježíše klíčový, že to nebyla jen podívaná pro okolostojící. **Je nasnadě se domnívat, že právě křtem se v Ježíšovi probouzejí jeho nadpřirozené schopnosti**, kterými před tím nedisponoval. To můžeme usuzovat i z událostí na svatbě v Kaně Galilejské, která byla záhy po křtu, a to z emocionální rozmluvy mezi ním a jeho matkou Marií. Pravděpodobný je tento průběh:

Ježíš přichází od Jordánu a svěřuje se matce: „Koukej, co mi teď po křtu funguje.“ a promění jejími zraky vodu na víno. Zakrátko jdou na svatbu. Dojde víno. Maria si vzpomene na nedávnou demonstraci a nadhodí všeříkající větu, kterou Ježíš okamžitě chápe: „Došlo jim víno.“ Následuje Ježíšova podrážděná reakce, že dosud nepřišla jeho hodina. Z toho je vidět, že si dosud nevyříkali otázku, zda tyto dovednosti budou či nebudou dávat na veřejnosti najevo či zda je budou používat, aby pomohli bližním. Kdyby to byla stará dovednost, tak by situace podobné svatbě v Káně nastaly už tisíckrát a nebylo by co vyjasňovat. Z toho můžeme usuzovat, že schopnost měnit vodu na víno byla stará pár dnů, nanejvýše pár týdnů, protože k ní nejsou mezi Marií a Ježíšem dohodnuta pravidla užití.

V hebrejštině znamenají totéž רוּחַ הַקֹּדֶשׁ [ruach ha kodeš] „duch toho Svatého“ a רוּחַ אֱלֹהִים [ruach elohim] „duch Boha“. Obojí původně byla jen opisná jména pro Boha, aby se nepoužilo nevyslovitelné jméno JHVH. Tato mnohá kolující jména se pak v křesťanství zredukovala a petrifikovala na jedno ustálené sousloví Duch svatý, ale evangelia byla napsaná ještě v té historické fázi, proto nemusíme mít pochyby, že je zde míněn Duch sv.

Jako dech je nejvlastnějším projevem biologického života, tak i Duch/Dech toho Svatého je nejvlastnějším projevem Ježíšova Božského života, tedy i jeho nadpřirozených schopností. Takže tady nám vzniká další relace mezi Božskými osobami. Sestupování Ducha na Syna při křtu. Jinými slovy až do kráčení k Otci setrvával Duch na Ježíšovi a propůjčoval mu své dary. Po jeho nanebevstoupení pak přechází Duch z Ježíšova lidského těla na jeho rozšířené tělo, totiž na učedníky čili na Církev, tentokrát ale ne jako holub ale jako plamen. Tedy co je pro Ježíše křest v Jordánu, to jsou pro církev Letnice. Ne jen jako analogie. Tím že Duch sestupuje na církev, Ježíš rozšiřuje své pozemské tělo na celou církev. A tím se naplňují jeho slova, my budeme v něm a my v něm (J 14,20).

Stejně jako Ježíš po křtu začíná dělat první divy, tak i učedníci po Letnicích získávají Boží Dech, tzn. vykazují řadu činů, které přesahují lidskou přirozenost, například mluvit tak, že jim rozumějí všichni lidé bez ohledu na rodný jazyk.

Podmínění seslání Ducha a vytváření příbytků návratem Syna k Otci

Tuto úvahu (J 16,7) doplňuje podmínění vyslání či seslání Ducha církvi návratem Syna k Otci. Ježíš ho uvozuje jako modus tollens:

~K→~S čili „Není-li *kráčení* (holech) Syna k Otci, pak není *seslání* Ducha na církev.“

Tato implikace je logicky ekvivalentní modu ponens:

S→K čili „Jestliže byl Duch *seslán*, pak (víme, že) Ježíš/Syn *dokráčel* k Otci.“

Tyto implikace charakterizují příčinné vztahy a obecně podmínky nutné, a to ne moc intuitivně. Laici se totiž chybně intuitivně domnívají, že „Otec implikuje syna (~~O→S~~),“ či obecně, že „příčina implikuje účinek“. Je to právě naopak „účinek implikuje příčinu (Ú→P; S→O)“.

Tento fakt aplikován na probíraný případ, tzn. na implikaci (S→K), znamená, že **dokráčení k Otci je nutným předpokladem seslání Ducha na apoštoly/církev**.

Podmínění vytváření příbytků kráčením k Otci

Podobně i verš J 14,2 podmiňuje přípravu příbytku odchodem ke svému Otci. To je důvod, proč musíme příbytky zahrnout do tohoto povídání o Božských osobách. Zde ale nemůžeme použít modus ponens a tollens, protože nevíme, zda-li jsou příbytky již vytvořeny. Můžeme jen předpokládat, že ony příbytky u Otce nejdou připravit bez návratu k němu.

O vylučovacím vztahu mezi setrváním Ježíše na zemi a příchodem Utěšitele hovoří verš J 16,7: „Když neodejdu, Utěšitel k vám nepřijde.“ Tento vylučovací vztah by u nezávislých osob být neměl. Závislé osoby si můžeme představit jako vazbu mezi tátou a Mikulášem 5. prosince: Když je táta převlečený za Mikuláše, pak dokud neodejde Mikuláš, tak se nemůže vrátit táta. Nezávislé osoby jsou pak jako Mikuláš a listonoška - ti přicházejí a odcházejí, jak si smyslí.

Jedním z možných vysvětlení této otázky je tvrzení, že **Syn nemůže Ducha poslat, pokud není - metaforicky řečeno - v náruči svého Otce** (J 1,18), jinými slovy, že poslání Ducha se uskutečňuje současným působením obou osob – Otce i Syna. Opět nechávám na posouzení čtenáře, zda tento výrok rezonuje s jeho vírou. Ten je totiž spíš kongruentní ze západním pojetím.

Ještě jednou opakuji, že my nevíme, co to v praxi znamenalo „dokráčení k Otci,“ nebo opětovné shledání či přilnutí Syna k Otci. Stejně tak ani netušíme, jaký užitek by mohl mít Otec z nějakého příbytku (J 14,23). Ježíš ale používá názorné přímočaré příměry. Jako větev nemůže růst bez napojení na kmen, tak my nemůžeme mít život věčný bez napojení na Krista (J 15,4). Je to stejný vztah jako, že žárovka nemůže svítit bez napojení na zdroj elektriky. Přímočarý příměr. Stejnou přímočarost můžeme předpokládat u „příbytků u Otce“. Nevíme, co to je, ale bude to pro nás to samé, co dnes pro nás znamená dům – prostor na žití. Proto, že teď také netrčím někde v noci uprostřed pole, stejně tak věříme, že po smrti se nerozplyneme v nekonečné prázdnotě. Ježíš k tomu dodává, že to není samo sebou, že na vytvoření tohoto našeho budoucího životního prostoru bude on muset vynaložit nějakou energii.

Zvláštnost verše J 14,26 a fráze „v mém jménu“

Většina citovaných veršů má přímočarou a neustále se opakující terminologii. Z Otce se vychází, Syn posílá ap. Anomální verš je J 14,26: *„Ale ten Utěšitel – duch té pravdy – kterého <u>pošle Otec</u> <u>v mém jménu</u>, vyučí vás každé slovo a připomene vám vše, co (že) vám říkám.“* Zde je paradoxně posílajícím Otec (jinde je to většinou Syn) a objevuje se nový termín „v mém jménu“, což je doslovný překlad semitského בִּשְׁמִי [bi šmi].

Toto sousloví vždy vypovídá o moci nositele jména. Například dodnes se používá sousloví „rozsudek jménem republiky,“ protože republika vládne nějakou mocí. Nikdy se toto sousloví nepoužívá bez odkazu na moc: „Zaříkávám tě v jménu obecního blba, aby sis uklidil pokoj.“

Díky neměnnému významu této fráze můžeme tento verš přeformulovat: „Otec posílá Ducha mocí/silou Syna. Jinými slovy Syn má nad Duchem nějakou moc/prioritu/přednost či jak nazvat tento vztah. Z verše J 20,22 vyplývá, že Syn Ducha na učedníky vydechuje. Nechám na čtenáři, jestli považuje toto vydechování za druh vycházení, ale jako gesto je to přímočaré. Jako dech vychází z Ježíše, tak z něho vychází i Ruach, což doslovně znamená též vítr/dech/Duch.

Další zajímavost je, že v ostatních verších se vždy používá, že Duch vychází z Otce, ale tady se ukazuje, že stejný vztah (Otec – Duch) se dá popsat i slovem posílá. Tedy jestliže stejnou logiku rozšíříme i na posílání Ducha Synem, pak by se toto mohlo považovat za důkaz vzatý z Písma, že posílání je druh vycházení, protože posílání a vycházení můžeme po vzoru tohoto verše zaměňovat.

V hlavě mi utkvělo tvrzení, které jsem četl zřejmě v Summě, totiž že Duch sv. je tou láskou, která spojuje Otce a Syna. Tedy že láska Otce a Syna se stává Osobou působící v tomto světě.

Návratem (dokráčením) Syna k Otci je vyslána/poslána jejich láska do církve. Ta z nich vychází stejně jako před lety vyšel z Otce Syn. Dnes se projevuje a působí jako duše církve čili oživující princip dnešního Kristova těla a má charakter osoby Ducha sv. To vcelku koresponduje s původním významem slova Ruach – „vítr či dech“, až časem získalo význam i „duch“. Ducha sv. můžeme též chápat jako dech Otce i Syna.

Tuto teologickou fantazii předkládám čtenářům k úvaze, aby se zjistilo, jak je kongruentní s církví coby

živým organismem.

Vycházení a jeho varianty

Snad jen jeden z veršů se vyjadřuje k otázkám vycházení Ducha z Otce. Zde ho mám v hebrejském doslovném překladu z aramejského znění Evangelia sv. Jana z novosyrské Pešity (J 15, 26):

אֲבָל לְאַחַר שֶׁיָּבוֹא הַמְנַחֵם, אֲשֶׁר אֲנִי אֶשְׁלַח לָכֶם מֵאֵת אָבִי, **רוּחַ הָאֱמֶת הַיּוֹצֵאת מֵאֵת אָבִי**, הוּא יָעִיד עָלַי.

[aval le achar še javo ha-mnachem, ašer ani ešlach lachem me et avi, **ruach ha emet ha jocet me et avi**, hu ja'id alaj]

„Až přijde Utěšitel, kterého vám **pošlu** od svého Otce, **Duch(a♀) pravdy♀, ta vycházející**♀Ducha **od mého Otce**, ten♂Utěšitel o mně bude♂ svědčit." (Znaménka pohlaví označují gramatický rod jmenný označených slov v hebrejštině.)

Slovo vycházení či vycházet je úplně obyčejné sloveso označující vyjití třeba z domu, ničím nenápadné. Například následující verš obsahuje slovo vycházení v běžném, neteologickém kontextu (Mt 13,1):

בַּיּוֹם הַהוּא **יָצָא** יֵשׁוּעַ מִן הַבַּיִת וְיָשַׁב עַל-יַד הַיָּם.

[.ba jom ha hu **jaca** ješua min ha bajit ve jašav al jad ha jam]

Toho dne **vyšel** Ježíš z toho domu a posadil se „na ruce"/u toho moře.

Vraťme se ale k původnímu verši.

Střídání jmenných rodů (chvíli ženský, chvíli mužský) asi též nenese žádný hlubší význam, protože občas v hebrejštině se označuje Duch sv. i mužským rodem. Jinak jediný mužský předmět v té větě, na který by mohlo odkazovat zájmeno הוּא [hu] „on", když ne na „Duchu♀ té pravdy", je אָבִי [avi] „můj otec". Ale logické vyznění věty je, že svědčit bude Duch pravdy bez ohledu na gramatické rody. (Jmenné rody v aramejštině nejsem s to rozklíčovat.)

Ježíš důsledně nerozlišuje, že Duch z Otce ***vychází***, ale on ho ***posílá***. Ale vidíme, že Duch může být Ježíšem vydechnut a Otcem poslán.

Slovo do pranice, na pár válek a nepočítaně useknutých údů je, zda **je posílání jen nějaký druh vycházení nebo ne?** Nechám na posouzení čtenáře. Já jen zopakuji, že **posílání je jedna z řady relací, která upravuje vztahy mezi Božími osobami.**

Tranzitivní a netranzitivní relace

K této nekonečné diskusi bych rád přidal ještě jeden postřeh. Teologie, pokud vím, se nikde explicitně nevyjadřuje k otázce tranzitivity vycházení. Co to znamená? Nejprve si zopakujme definici tranzitivity[5].

Relace neboli vztah „A je otcem B" není netranzitivní, protože jaksi nepřesahuje ob generaci:

Jestliže A je otcem B a B je otcem C, pak A není otcem C.

Naproti tomu relace „A je předek B" je tranzitivní, protože přeskakuje generace:

Jestliže A je předek B a B je předek C, pak A je předkem i C.

Tedy kdybyste se zeptali logiků na definici tranzitivity, tak vám nakreslí západní model Trojice:

Nechť existuje $O \to S$ a $S \to D$, pak pokud existuje i $O \to D$, pak je daná relace tranzitivní.

Jinými slovy, to co, přidala západní církev k východnímu modelu je tvrzení: **Vycházení Božských osob má charakter tranzitivní relace**, tedy je to něco jako tvrzení „je předkem". Pak ovšem můžeme nakreslit stejnou relaci i takto:

$O \to S \to D$

s dovětkem, že se jedná o tranzitivní relaci, protože z toho pak automaticky vyplývá i $O \to D$.

To byl i smířlivý názor jiných teologů, totiž že Duch sv. vychází z Otce ***skrze*** Syna, což i to je jinak vyjádřená tranzitivita vycházení.

Pokud by se západní a východní církev domluvily, že posílání je druh vycházení, tak by došlo ke smíření tohoto sporu. Například netranzitivní relace „být otcem" je druh tranzitivní relace „být předkem", řečeno více exaktně: Každá relace „být otcem" je zároveň relací „být předkem", ale ne naopak.

Ono by možná stačilo, kdyby si teologové uvědomili, že **ve východní církvi slovo vycházení označuje netranzitivní relaci, ale v západní církvi tranzitivní**. Jinými slovy, že jeden mluví o voze a druhý o koze.

Je to podobné nedorozumění, jako kdyby se bavil Čech se Židem. V češtině totiž není relace „být otcem" tranzitivní, v hebrejštině ale ano (Mt 3,9): „Náš otec je Abraham.". I ti dva by si museli ujasnit, o jaké z těchto dvou relací „být otcem" se chtějí bavit.

Co na to Kurt Gödel?

Z hlediska logiky mezi východním a západním modelem není vnitřní spor, vzájemně se nevylučují. Jen **západní model přidává navíc tvrzení o tranzitivitě**. Jedná se jen o přidání nového axiomu, nového dogmatu, který není s předchozími axiomy ve zjevném sporu. To by Kurtu Gödelovi nevadilo[4], protože to jen potvrzuje jeho větu o neúplnosti axiomatických formálních systémů, kam spadá i teologie. Proto ten by

potvrdil, že nikdo, ani východní církev, nemůže o jakémkoli trochu složitějším systému axiómů, tedy ani o systému dogmat, tvrdit, že je úplný a že se k němu nedá nic dodat. Postulovat úplnost systému axiomů odporuje zákonům logiky.

Toto rozšiřování Kréda o další slova totiž východní církvi vadilo zřejmě víc než to, co bylo přidáváno. Ale nejsem si jist, zda vysloveně chce východní církev ještě i dnes tvrdit negaci nového dogmatu, které bylo kdysi pravda dost netaktně navrhnuto západní církví: „Ani náznakem není pravda, že Duch sv. vychází ze Syna," nebo „posílání není ani náznakem druh vycházení." To už nechám na nich, jen bych poznamenal, že přidat ke Krédu negaci nějakého výroku je též přidání nového axiómu, tedy stejný formální krok jako přidat ke Krédu výrok samý. Prostě církev, ať východní nebo západní se budou muset k tomuto výroku nějak postavit: Buď ho potvrdit nebo popřít, afirmovat nebo znegovat. Třetí logická možnost není, jen v praxi je možno ještě nedělat nic. To je konec konců to, co církev v této otázce už pár století (ne)dělá.

Mé otázky

Já osobně, když provedu tzv. *záchodový test* [6], tzn. když si sednu na záchod, kde jsem úplně sám a položím si tam otázku, čemu sám za sebe věřím, tak mé nitro tak nějak inklinuje k západnímu modelu, byť s různými probranými otázkami. Prostě posílání považuji za druh vycházení, čili za druh relace mezi Božskými osobami.

Církev sama sebe považuje za tělo Kristovo, takže je to živý organismus, kde se o dogmatech hlasuje především evolučně. Počkáme pár století nebo tisíciletí a uvidíme, jaké názory v rámci církve přežijí a které vyhynou. Ale nedivil bych se, kdyby Bůh nechal tyto dva názory žít vedle sebe až do konce věků. Nebudou to jediné neslučitelné názory, které takto přežijí na věky. Každopádně ještě jednou opakuji, že slovo vycházení má na východě užší význam než na západě, kde je obecnější a zahrnuje i posílání – pak není divu, že se nemohou dohodnout.

Z Ježíšovy reakce na Petrovo vyznání (Mt 16,16) je patrné, že Ježíši nejvíc záleželo, abychom přijali za své, že jeho Otec je sám Bůh a že on je tím slibovaným Mesiášem [7], díky kterému budeme mít věčný život. To vzhledem šíři probíraných vztahů v Trojici je vcelku minimalismus.

Je třeba si uvědomit, že Ježíš hlásal vždy jednotu lásky a ne jednotu názorů, protože to jednak nejde a dále protože jeho učedníci od samého začátku neměli jednotu v názorech. Jen pod principem lásky se občas dokáží na čas vzdát hádek. Slovo „občas" znamená, že někdy taky ne.

Poznámka k tomuto textu. Vznikl v adventu roku 2025 jako reakce na rozhovor na faře. Takové texty ale potřebují nějaký čas na zrání – tak dva roky, někdy déle. Pořád se drobně upravují a po čase člověk zjistí, že už na nich není co změnit. Chci tímto říci, že bude ještě trvat nějakou dobu, než tento text budu považovat za dokončený, nepovažuji se za neomylného. Do té doby nic nebrání tomu, abyste si na mé návrhy udělali vlastní názor.

Přílohy

Vyznání víry, neboli **Krédo** (z lat. credo „věřím", řec. σύμβολον symbolon „shrnutí", případně „shoda") je nedlouhý text, kterým se věřící přihlašuje k hlavním článkům své víry[2]. Nicejsko-konstantinopolská řecká verze z roku 381 tento dodatek neobsahovala a problematické Filioque se objevilo až později, v latinské verzi snad až na Synodu v Toledu roku 589:

Věřím v jednoho Boha, Otce všemohoucího, Stvořitele nebe i země, všeho viditelného i neviditelného.
Věřím v jednoho Pána Ježíše Krista, jednorozeného Syna Božího, který se zrodil z Otce přede všemi věky:
Bůh z Boha, Světlo ze Světla, Pravý Bůh z Pravého Boha, zrozený, nestvořený, jedné podstaty s Otcem, skrze něho všechno je stvořeno.
On pro nás lidi a pro naši spásu sestoupil z nebe, skrze Ducha svatého přijal tělo z Marie Panny a stal se člověkem.
Byl za nás ukřižován, za dnů Pontia Piláta, byl umučen a pohřben. Třetího dne vstal z mrtvých podle Písma. Vstoupil na nebesa, sedí po pravici Otce.
A znovu přijde, ve slávě, soudit živé i mrtvé a jeho království bude bez konce.
Věřím v Ducha svatého, Pána a Dárce života, který z Otce ***i Syna*** vychází, s Otcem i Synem je zároveň uctíván a oslavován a mluvil ústy proroků.
Věřím v jednu svatou, všeobecnou apoštolskou Církev.
Vyznávám jeden křest na odpuštění hříchů, očekávám vzkříšení mrtvých a život budoucího věku. Amen.

Jak vidíme, modlitba se skládá ze čtyřech „Věřím (latinsky credo) ve tři božské osoby a církev, kde o té

třetí, o Duchu sv. se říká, že vychází i ze Syna. Dnešnímu člověku to zní jako květnatý text oplývající básnickými metaforami. Nenechme se mýlit. Naopak z teologického hlediska se jedná o „suchý“ filozofický text plný pregnantních až matematicky vycizelovaných vyjádření. Kvůli metaforám se přeci nevedou války.

Doslovný překlad výroků týkajících se vztahů mezi Božskými osobami

Doslovné překlady se drží seč to jde ideálu „slovo za slovo“. Nemají žádné nadbytečné dodatky, minimálně interpretují, nevysvětlují a neuhlazují gramatické podivnosti daného jazyka. Cena za to je citelná – jsou zákonitě velmi kostrbaté. Výhoda je taky citelná – nemusíte umět dokonale daný jazyk a přesto ho můžete analyzovat vcelku exaktně.

Hebrejština je aglutinační jazyk, proto spojuje jména s předložkami a spojkami, například neodděluje jako my „na stole“, ale píše „nastole“. Výslovnost zde je ale určena pro Čechy, takže co to jde, respektuje český oddělený způsob zápisu předložek a spojek od jmen. Lépe se to našinci čte.

--- Vycházení ---

J 8,42

אָמַר לָהֶם יֵשׁוּעַ: אִלּוּ הָאֱלֹהִים הָיָה אֲבִיכֶם, הֱיִיתֶם אוֹהֲבִים אוֹתִי; כִּי אֲנִי מֵאֵת הָאֱלֹהִים יָצָאתִי וּבָאתִי. וְלֹא מֵעַצְמִי בָּאתִי, אֶלָּא הוּא שְׁלָחַנִי.

[amar lahem ješua ilu ha elohim haja avichem hejitem ohavim oti ki ani me'et ha elohim **jacati** u vati ve lo me acmi bati ela hu **šlachani**]

Řekl jim Ježíš, kdyby ten Bůh byl vaším otcem, milovali byste mě, protože z toho Boha **jsem vyšel** a přišel a ne sám od sebe přišel jsem, ale on **poslal mě**.

J 13,3

וְהוּא יֵשׁוּעַ מִכֵּיוָן שֶׁיָּדַע כִּי אֶת הַכֹּל נָתַן הָאָב בְּיָדָיו, וְכִי מֵאֵת הָאֱלֹהִים יָצָא וְאֶל הָאֱלֹהִים הוּא הוֹלֵךְ...,

[ješua mi kevan še jada ki et ha kol natan ha av be jadav ve chi me et ha elohim **jaca** ve **el ha elohim hu holech**]

A on Ježíš z důvodu, protože věděl, že to vše dal ten otec do jeho rukou a protože z toho Boha **vyšel** a **k tomu Bohu on jde**...

J 15,26 – jediný verš, který hovoří o vycházení Ducha z Otce

אֲבָל לְאַחַר שֶׁיָּבוֹא הַמְנַחֵם, אֲשֶׁר אֲנִי אֶשְׁלַח לָכֶם מֵאֵת אָבִי, **רוּחַ הָאֱמֶת הַיּוֹצֵאת מֵאֵת אָבִי**, הוּא יָעִיד עָלַי.

[aval le achar še javo ha-mnachem, ašer ani ešlach lachem me et avi, **ruach ha emet ha jocet me’et avi**, hu ja’id alaj]

Až přijde ten Utěšitel, kterého vám <u>pošlu</u> od mého Otce, Duch(a♀) pravdy♀, ta <u>vycházející</u>♀Ducha od mého Otce, ten♂Utěšitel o mně bude♂ svědčit.“

Znaménka pohlaví označují gramatický rod jmenný označených slov v hebrejštině.

J 16, 27

כִּי הוּא הָאָב אוֹהֵב אֶתְכֶם, מִשּׁוּם שֶׁאַתֶּם אֲהַבְתֶּם אוֹתִי וְהֶאֱמַנְתֶּם שֶׁאֲנִי מֵאֵת הָאָב יָצָאתִי.

[ki hu ha av ohev etchem mi šum še atem ahavtem oti ve he'emantem še ani me et ha av **jacati**]

Protože on ten Otec miluje vás proto, že vy jste milovali mě a uvěřili jste, že já jsem od toho Otce **vyšel**.

J 16, 28

יָצָאתִי מֵאֵת הָאָב וּבָאתִי לָעוֹלָם; וְשׁוּב עוֹזֵב אֲנִי אֶת הָעוֹלָם וְהוֹלֵךְ אֲנִי אֶל הָאָב.

[jacati me et ha av u vati la olam ve šuv ozev ani et ha olam ve **holech ani** el ha av]

Vyšel jsem od toho Otce a přišel jsem na svět a opět opouštím já ten svět a **jdu já k tomu Otci.**

J 16,30

כָּעֵת יוֹדְעִים אָנוּ שֶׁכָּל דָּבָר אַתָּה יוֹדֵעַ, וְאֵינְךָ צָרִיךְ שֶׁיִּשְׁאַל אוֹתְךָ אִישׁ. בְּזֹאת מַאֲמִינִים אָנוּ שֶׁמֵּאֵת הָאֱלֹהִים **יָצָאתָ**.

[ka'et jod'im anu še kol davar ata jodea ve ejncha carich še jiš'al otcha iš be zot ma'aminim anu še me'et ha elohim **jacata**]

Nyní víme my, že každou věc ty znáš a *není ti třeba, že se zeptá tě muž*. Pro to věříme my, že od toho Otce jsi **vyšel**.

Část vyznačená *_* nedává smysl. Možná fráze.

--- Posílání ---

J 17,8

כִּי הַדְּבָרִים שֶׁנָּתַתָּ לִי נָתַתִּי לָהֶם, וְהֵם קִבְּלוּ וְהִכִּירוּ בֶּאֱמֶת שֶׁמֵּאִתְּךָ יָצָאתִי, וְהֶאֱמִינוּ שֶׁאַתָּה **שְׁלַחְתַּנִי**.

[ki ha dvarim še natata li natati lahem ve hem kiblu ve hikiru be emet še me itcha **jacati** ve he'eminu še ata **šlachtani**]

Protože ta slova, která jsi mi dal, dal jsem jim a oni vzali [je] a pochopili v pravdě, že z tebe jsem **vyšel** a uvěřili, že ty jsi **mě poslal**.

J 14,26

אֲבָל הוּא הַמְנַחֵם, רוּחַ הַקֹּדֶשׁ, אֲשֶׁר יִשְׁלַח אָבִי בִּשְׁמִי, הוּא יְלַמֶּדְכֶם כָּל דָּבָר, וְהוּא יַזְכִּירְכֶם כָּל מַה שֶּׁאֲנִי אוֹמֵר לָכֶם.

[aval hu ha-mnachem ruach ha kodeš ašer **jišlach** avi **bi šmi** hu jelamedchem kol davar ve hu jazkirchem kol ma še ani omer lachem]
Ale ten Utěšitel – duch té pravdy – kterého **pošle** můj Otec **v mém jménu**, vyučí vás každé slovo a připomene vám vše, co (že) říkám vám.
J 15,26
אֲבָל לְאַחַר שֶׁיָּבוֹא הַמְנַחֵם, אֲשֶׁר אֲנִי **אֶשְׁלַח** לָכֶם מֵאֵת אָבִי, רוּחַ הָאֱמֶת הַיּוֹצֵאת מֵאֵת אָבִי, הוּא יָעִיד עָלַי.
[aval le'achar še javo ha-mnachem ašer ani **ešlach** lachem me et avi ruach ha emet ha **jocet** me et avi hu ja'id alaj]
Ale poté, co přijde ten Utěšitel♂, kterého **pošlu** vám od mého Otce – Duchu♀ té pravdy♀ – která **vychází**♀(Ducha) od mého Otce. On♂(Utěšitel) bude svědčit o mně.

Hebrejština obecně respektuje gramatický jmenný rod slov. Například když vesnice přeroste ve město, změní gramaticky změní jmenný rod. Například pokud by Újezd byla vesnice, byl by to ten Újezd, protože vesnice je mužského rodu – כְּפָר [kfar] (ten) vesnice. Když se Újezd ale rozroste a stane se městem, tak je to najednou „ta Újezd“, protože město je ženského rodu עִיר [ir] (ta) město. Je doufám zřejmé, že v tomto kontextu uvažovat o gender otázkách je mimo zdravý rozum.

--- Poslání učedníků ---
J 20,21
וְשׁוּב אָמַר לָהֶם יֵשׁוּעַ: שָׁלוֹם לָכֶם. כְּשֵׁם שֶׁ**שְׁלָחַנִי** אָבִי, גַּם אֲנִי **שׁוֹלֵחַ** אֶתְכֶם.
[ve šuv amar lahem ješua šalom lachem kšem še **šlachani** avi gam ani **šoleach** etchem]
A zas mluvil k nim Ježíš: Pokoj vám. Tak jako že **poslal** mě můj Otec, tak já **posílám** vás.
J 20,22
וּכְשֶׁאָמַר זֹאת, **נָפַח** בָּהֶם וְאָמַר לָהֶם: **קַבְּלוּ** אֶת רוּחַ הַקֹּדֶשׁ.
[u chše amar zot **nafach** ba hem va amar lahem **kablu** et ruach ha kodeš]
A když to řekl, **dýchl** na ně a řekl jim: „**Přijměte** Ducha/Dech toho Svatého.“

--- Sestupování Ducha na Syna při křtu ---
Mt 3,16
וְכַאֲשֶׁר נִטְבַּל יֵשׁוּעַ, מִיָּד עָלָה מִן הַמַּיִם; וְרָאָה אֶת רוּחַ אֱלֹהִים **יוֹרֶדֶת** כְּיוֹנָה וּבָאָה עָלָיו.
[ve cha ašer nitbal ješua mi jad ala min ha majim ve **niftechu <u>lo</u>** ha šamajim ve ra'a et ruach elohim **joredet** ke jona u va'a alav]
A jakmile byl pokřtěn Ježíš, vzápětí vystoupil z té vody a byly **<u>mu</u> otevřena** ta nebesa a viděl Duchu Boha **sestupující**♀ jako holub a přišla♀ na něho.
Této jazykové zvláštnosti („mu“) si všimli už sv. Jan Zlatoústý i sv. Tomáš Akvinský (III q. 39 a. 5 co.).
Mk 1,10
וּמִיָּד עִם עֲלוֹתוֹ מִן הַמַּיִם, רָאָה שֶׁנִּבְקְעוּ הַשָּׁמַיִם, וְהָרוּחַ כְּיוֹנָה שֶׁ**יָּרְדָה** עָלָיו.
[u mi jad im aloto min ha majim ra'a še nivke'u ha šamajim ve ha ruach ke jona še jarda alav]
A vzápětí s jeho vyjítím z té vody, viděl, že pukla ta nebesa, a ta Ducha jako holubice že **sestoupila/snesla se**♀ na něj.
Lk 3,21
וְכַאֲשֶׁר נִטְבַּל כָּל הָעָם, גַּם יֵשׁוּעַ נִטְבַּל. וּבְעֵת שֶׁהִתְפַּלֵּל, **נִפְתְּחוּ** הַשָּׁמַיִם
[ve cha'ašer nitbal kol ha am gam ješua nitbal uv-et še hitpalel **niftechu** ha šamajim]
A když byl pokřtěn všechen ten lid, také Ježíš byl pokřtěn. A v okamžik, kdy se modlil, **byla otevřena** ta nebesa.

Lk 3,22
וַיֵּרְדָה עָלָיו רוּחַ הַקֹּדֶשׁ בִּדְמוּת גּוּף יוֹנָה, וְקוֹל הָיָה מִן הַשָּׁמַיִם אוֹמֵר: אַתָּה הוּא בְּנִי הָאָהוּב, בְּךָ חָפַצְתִּי.
[ve **jarda** alav ruach ha kodeš bidmut guf jona ve kol haja min ha šamajim omer ata hu bni ha ahuv becha chafacti]
A **sestoupila** na něj Ducha toho Svatého v postavě/podobě těla holuba a hlas byl z těch nebes říkající: Ty on/jsi Syn ten milovaný. V tobě má vůle.
Za lomítkem je varianta překladu.
Lk 4,1
וְיֵשׁוּעַ חָזַר מִן הַיַּרְדֵּן **מָלֵא רוּחַ הַקֹּדֶשׁ**; וְהוֹבִילָה אוֹתוֹ הָרוּחַ אֶל הַמִּדְבָּר,
[ve ješua chazar min ha jarden **male ruach ha kodeš** ve hovila oto ha ruach el ha midbar]
A Ježíš vrátil se od toho Jordánu **plný Duchy toho Svatého** a vedla♀ ho ta Ducha na tu poušť.
Lk 4,14
וְשָׁב יֵשׁוּעַ **בִּגְבוּרַת הָרוּחַ** אֶל הַגָּלִיל, וְיָצָא עָלָיו הַשְּׁמוּעָה בְּכָל הָאֵזוֹר אֲשֶׁר סְבִיבָם.
[ve šav ješua **bi gvurat ha ruach** el ha galil ve jaca alav ha šmu'a be chol ha ezor ašer svivam]
A vrátil se Ježíš **v moci toho Ducha** do té Galilee, a vyšla o něm ta zvěst v každé oblasti, co je okolo nich.

V moci/síle - doslova chlapství/mužnosti. Zde se též vyskytuje slovo vycházet v obecném významu pověst vyšla.

--- Exkluzivita Ducha a Syna ve světě ---
J 16,7
בְּרַם אֶת הָאֱמֶת אֲנִי אוֹמֵר לָכֶם, מוּטָב לָכֶם שֶׁאֲנִי הוֹלֵךְ; שֶׁכֵּן אִם לֹא אֵלֵךְ, הַמְנַחֵם לֹא יָבוֹא אֲלֵיכֶם; אֲבָל אִם אֵלֵךְ, **אֶשְׁלָחֵהוּ** אֲלֵיכֶם.
[bram et ha emet ani omer lachem mutav lachem še ani holech še ken im lo elech ha-mnachem lo javo alechem aval im elech **ešlachehu** alechem]
Avšak _pravdu pravím vám, vhodné pro vás, že kráčím/odejdu. Protože totiž, když neodejdu, ten Utěšitel nepřijde k vám, ale když odejdu, **pošlu ho** na vás.

--- Vytváření příbytků a otázky místa ---
J 14,2
רַבִּים **הַמְּעוֹנוֹת** בְּבֵית אָבִי. וְאִם לֹא, הָיִיתִי אוֹמֵר לָכֶם; כִּי הוֹלֵךְ אֲנִי לְהָכִין לָכֶם **מָקוֹם**.
[rabim ha me'onot be vet avi ve im lo hajiti omer lachem ki **holech** ani lehachin lachem **makom**]
Mnohé jsou ty **příbytky** v domě mého Otce. A kdyby ne, řekl bych vám [to], protože **kráčím** já připravit vám **místo**.
J 14,20
בַּיּוֹם הַהוּא תֵּדְעוּ שֶׁאֲנִי **בְּאָבִי**, וְאַתֶּם **בִּי** וַאֲנִי **בָּכֶם**.
[ba jom ha hu ted'u še ani **be avi** ve atem bi va ani **bachem**]
V den ten poznáte, že jsem **v mém Otci** a vy **ve mně** a já **ve vás**.
J 14,23
עָנָה יֵשׁוּעַ וְאָמַר לוֹ: מִי שֶׁאוֹהֵב אוֹתִי שׁוֹמֵר אֶת דְּבָרִי, וְאָבִי יֹאהַב אוֹתוֹ; וְנָבוֹא אֵלָיו וְאֶצְלוֹ נַעֲשֶׂה אֶת מְעוֹנֵנוּ.
ana ješua va amar lo mi še ohev oti šomer et dvari ve avi johav oto ve navo elav ve eclo na'ase et **me'onenu**
Odpověděl Ježíš a řekl mu: Kdo že miluje mě, zachovává mé slovo a můj Otec bude milovat ho a přijdeme k němu a u něho si uděláme **náš příbytek**.

--- Náruč Otce ---
Z více podobných veršů třeba tento, který je velmi chaotický:
J 1,18
אֶת הָאֱלֹהִים לֹא רָאָה אִישׁ מֵעוֹלָם; **הַיָּחִיד הָאֵל** אֲשֶׁר בְּחֵיק אָבִיו -- **הוּא הוֹדִיעוּ**.
[et ha elohim lo ra'a iš me olam ha jachid ha el ašer be chek aviv hu hodi'u]
Toho Boha neviděl muž nikdy. Ten jediný ten Bůh, který (je) v náruči jeho otce on informovali.
Jasné jsou výpovědi, že „Boha nikdo nikdy neviděl“ a „je **v náruči** svého otce“, ale zbytek je hodně nejasný.
„Ten jediný ten Bůh“ je velmi atypické sousloví, které snad můžeme přeložit jako „jednorozený Bůh“, ale je to zjevně interpretace těch slov i v rámci hebrejštiny.
Anakolut „on informovali“ je asi překlep překladatele z aramejštiny do hebrejštiny.

--- Rození / Plození ---
Odvodit původ relace rození/plození Syna z Otce jen z Ježíšových výroků asi nejde. Zřejmě je zdrojem tohoto přesvědčení církve především druhý žalm.
Lk 3:22
V některých verzích má dovětek ze žalmu (Ž 2,7): „Ty jsi můj Syn, já jsem tě dnes zplodil.“
Sk13,33 – Petr též odkazuje na stejný žalm
הִנֵּה מִלֵּא אוֹתָהּ הָאֱלֹהִים לָנוּ, לִבְנֵיהֶם - כִּי הֵקִים אֶת יֵשׁוּעַ, כַּכָּתוּב בַּמִּזְמוֹר הַשֵּׁנִי: בְּנִי אַתָּה, אֲנִי הַיּוֹם יְלִדְתִּיךָ.
[hine mile otah ha elohim lanu livnejhem ki hekim et ješua ka katuv ba mizmor ha šeni bni ata ani ha jom jelideticha]
Hle splnil ho [to zaslíbení] ten Bůh nám, jejich♂ našich otců synům, protože vzkřísil[Bůh] Ježíše, jak je psáno v žalmu tom druhém: „Syn můj [jsi] ty. Já tento den zplodil jsem tě.“
הַבְטָחָה [havtacha] „zaslíbení, ubezpečení“ je ženského rodu, proto אוֹתָהּ [otah] „ji“.
לִבְנֵיהֶם [livnejhem] „(k) jejich synům“ - My jsme synové našich otců.
J 1,18 – viz výše
V Janovi je řecké slovo μονογενὴς [monogenes] dosl. jedno-rozený. Debaty o rození Syna z Otce byly vedeny nad řeckým/latinským textem, takže i toto mohl být další zdroj relace rození/plození, ale hebrejské slovo je הַיָּחִיד [ha jachid] „ten jediný“.

--- Identita Ježíše ---
Mt 16,16
עָנָה שִׁמְעוֹן כֵּיפָא וְאָמַר: אַתָּה הַמָּשִׁיחַ בֶּן אֱלֹהִים חַיִּים!
[ana šim'on keifa va amar ata ha mašiach ben elohim chajim]
Odpověděl Šimon skála a řekl: „Ty [jsi] ten Mesiáš, syn Boha živého.

Kolik duší má dcera Henselovic, když má dvě osoby?

Věta: „Rodiče Henselovi mají jednu dceru se dvěma osobami“ má v tomto případě vcelku stejný význam jako „Rodiče Henselovi mají dvě dcery s jedním tělem.“

Tělo je už od Genesis označení pro živé těleso, tedy to čemu se dnes moderně říká organismus. Můžeme tedy napsat: „Rodiče Henselovi mají dvě dcery s jedním organismem,“ což odpovídá i realitě. Zde se tedy jedná jen o jednu živou podstatu. Sousloví „dvě dcery“ se pak už nevztahuje k podstatě této bytosti, ale k faktu, že tento organismus má dvě osoby, dvě myslící hlavy.

Otázky do teologické pranice:

Může mít jedna lidská podstata více lidských duší?

Duše má být v každé části těla celá. Pokud tyto dvojčata mají jedno tělo, pak buď mají jednu duši, nebo dvě duše obývají jedno tělo? Kudy se vede hranice mezi nimi?

Může se stát, že jedna z dvojčat bude spasena a druhá zavržena?

Komu bude patřit jejich jedno jediné tělo po vzkříšení, když po vzkříšení trpí či je blažená nejen duše člověka, ale i jeho tělo?

Je zjevné, že toto děvče/děvčata generuje řadu rozporů s klasickou tomistickou antropologií, což volá po její revizi více než kosmetické.

Literatura

1. Akvinský Tomáš: Summa theologica, online: https://summa.op.cz/
2. https://cs.wikipedia.org/wiki/Nicejsk%C3%A9_vyzn%C3%A1n%C3%AD
3. https://en.wikipedia.org/wiki/Abby_and_Brittany_Hensel
4. https://cs.wikipedia.org/wiki/G%C3%B6delovy_v%C4%9Bty_o_ne%C3%BAplnosti
5. https://cs.wikipedia.org/wiki/Tranzitivn%C3%AD_relace
6. Klimeš Jeroným: Existují bytosti jako anděl či ďábel? online: https://klimes.mysteria.cz/clanky/teologie/andel_sindelar/
7. Klimeš Jeroným: Psycholog a jeho svědectví o Kristu, Portál, Praha, 2008, 308s, ISBN 978-80-7367-451-9, online: https://kristus.klimes.us
8. https://moillusions.com/shigeo-fukudas-encore/#main

Další mé články na téma teologie:
http://www.klimes.us/zpravodaj/?&select_bezne=200&select_priorita=1

Licence

CC BY-SA 4.0

This work is licensed under
Creative Commons Attribution-ShareAlike
4.0 International.
To view a copy of this license, visit https://
creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/